

Nr 94.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1937 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1937/1938 till universitetskanslersämbetet jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1937/1938 har Kungl. Maj:t (punkten 64 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1937) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1937/1938 dels till Universitetskanslersämbetet: Avlöningar ett förslagsanslag av 39,500 kronor, dels ock till Universitetskanslersämbetet: Omkostnader ett förslagsanslag av 2,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i propositionen nr 114, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 12 februari 1937, föreslagit riksdagen att

dels godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1937/1938;

dels till Universitetskanslersämbetet: Avlöningar för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 41,500 kronor;

dels ock till Universitetskanslersämbetet: Omkostnader för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 2,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels en inom första kammaren av herr C. A. Reuterskiöld väckt motion (I: 216), vari hemställts, att riksdagen ville, med beaktande av i motionen anförda synpunkter, på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 114, att universitetskanslern erhåller utan pensionsrätt ett årligt arvode av 12,000 kronor — eller högst 15,000 kronor — att så länge universitetens lärarlöner bekostas med statsmedel täckas genom anslag å riksstaten;

dels och en inom första kammaren av herrar *C. Lindhagen* och *G. Branting* väckt motion (I: 222), vari hemställts, att riksdagen ville ej mindre avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 114 än även hos Kungl. Maj:t hemställa om närmare övervägande av universitetskanslersämbetets berättigande för vår tid eller dess definitiva avskaffande och akademifrågornas direkta underställande till Kungl. Maj:t jämte eventuellt erforderligt tillskott av arbetskrafter för ändamålet inom ecklesiastikämbetet.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas till motionerna.

Universiteten och karolinska institutet stå under överstyrelse av kanslern, som utnämnes av Kungl. Maj:t efter föregånget val, som förrättas å tid, vilken Kungl. Maj:t bestämmer. Kansler bör enligt bestämmelserna utses bland män, som genom sin samhällsställning i förening med nit för vetenskaplig odling kunna verksamt vårda och främja universitetens samt institutets väl och studiernas sanna förkovran. I valet deltaga de akademiska församlingarna vid de båda universiteten samt lärarkollegiet vid institutet. Anser Kungl. Maj:t icke, att den, som erhållit de flesta rösterna, eller, där två eller flera erhållit högsta röstetal, någon av dessa bör till ämbetet utnämnas, förordnar enligt bestämmelserna Kungl. Maj:t om nytt val.

Kanslern har överinseende över universitetens och institutets alla angelägenheter. Han har att »med uppmärksamhet följa den akademiska undervisningen; vaka över att lärarna fullgöra sina skyldigheter och att de studerande iakttaga flit, ordning och sedlighet; inhämta noggrann kännedom om värden och förvaltningen av universitetens (institutets) egendom och vetenskapliga inrättningar samt på grund därav vidtaga de åtgärder, som kunna lända till att bevara, stadga och främja universitetens (institutets) rätt, välstånd och ändamål». I allt vad som rör universiteten och institutet eller kan främja deras väl äger kanslern, där han så anser nödigt, föra eller låta föra deras talan. Kanslern äger utfärda instruktioner och reglementen till efterrättelse vid förvaltningen av universitetens och institutets vetenskapliga inrättningar, drätsel och egendom.

Då kanslersämbetet är ledigt eller kanslern anmäler sig för någon tid vara förhindrad att bestrida ämbetet, förordnar Kungl. Maj:t, i senare fallet efter förslag av kanslern, om ämbetets uppehållande av en tillförordnad kansler.

Tandläkarinstitutet står under överstyrelse av kanslern. Även Stockholms och Göteborgs högskolor, vilka var för sig stå under sin egen styrelse, äro därjämte ställda under överinseende av kanslern. Kanslerns befogenhet i fråga om dessa högskolor är dock av en annan och mindre omfattande betydelse än beträffande ovannämnda undervisningsanstalter.

Kanslern åtnjuter icke någon avlöning. Han har som biträde sekreteraren vid kanslersexpeditionen, som åtnjuter avlöning i byråchefsgaden och ut-

nämnes medelst fullmakt av Kungl. Maj:t, efter förslag av kanslern. Gällande avlöningsstat för universitetskanslersexpeditionen upptager sålunda avlöningskostnader, förutom för kanslerssekreteraren, allenast för biträdande personal i övrigt.

I en inom ecklesiastikdepartementet hösten 1936 upprättad promemoria har till övervägande upptagits frågan om beredande av avlöning åt kanslersämbetets innehavare.

Under hänvisning till föreliggande arbetsuppgifter och deras ökning under senare tider har i promemorian framhållits, att omfattningen av de på kanslern ankommande göromålen och angelägenheten av att utnämningen av kansler kan ske med bortseende från andra hänsyn än sådana, som grundlagsenligt böra vara avgörande, utgöra skäl för att avlöning beredes kanslern. Därvid understrykes emellertid, att den föreslagna förändringen icke bör få medföra någon ändring av formerna för ämbetets tillsättning eller dess ställning och verksamhet i övrigt. Vad angår de avlöningsförmåner, som böra utgå till universitetskanslern, uttalas i promemorian, att det icke vore lämpligt att i avlöningshänseende infoga ämbetet i de allmänna avlöningsbestämmelserna, utan borde kanslern i likhet med exempelvis justitieråd, regeringsråd och i viss mån även landshövdingar ställas utanför dessa bestämmelser. Vidkommande avlöningens storlek har man i promemorian stannat för att föreslå den, som kommer justitie- och regeringsråden samt flertalet landshövdingar till del, nämligen 21,000 kronor, varå dyrtidstillägg bör i vanlig ordning utgå.

I anledning av sagda promemoria hava utlåtanden avgivits av statskontoret och av kanslersämbetet för rikets universitet. Kanslern har hört de större akademiska konsistorierna i Uppsala och Lund, karolinska institutets lärarkollegium, tandläkarinstitutets lärarråd samt lärarråden och styrelserna vid Stockholms och Göteborgs högskolor.

Departementschefen har för egen del anfört:

»Under de år, kanslersämbetet i sin nuvarande gestaltning funnits till, hava de ämbetet underställda institutionerna undergått en synnerligen kraftig tillväxt. Omstående ur Statistisk årsbok för år 1935 hämtade sifferuppgifter rörande antalet lärare och lärjungar vid ifrågavarande institutioner med undantag för tandläkarinstitutet giva en bild av denna utveckling.

Under nämnda tid har enligt nämnda uppgifter antalet universitets- och högskolelärare mer än fördubblats och antalet studerande mer än tredubblats.

Med universitets- och högskoleorganisationens tillväxt har följt en betydande ökning av omfattningen av de arbetsuppgifter, som det ankommer på kanslern att handlägga. Det är uppenbarligen icke endast de löpande förvaltningsgöromålen, som påverkats och påverkas av denna utveckling. Med densamma äro förenade organisatoriska problem av ofta mycket svårlöst beskaffenhet. Ändrade förhållanden inom samhällslivet och vetenskapens markvinningar kräva anpassning från universitetens och högskolornas sida och ställa de akademiska läroanstalterna och kanslern inför ständigt nya uppgifter. Kraven på den utbildning, som meddelas vid univer-

Å r l i g e n	Uppsala och Lunds univer- sit	Karolin- ska in- stitutet	Stock- holms och Goteborgs högskolor	Summa
<i>Lärare:</i>				
1891 1895	216	40	10	266
1901/1905	232	47	44	323
1911/1915	259	57	69	385
1921/1925	293	62	91	446
1931	315	76	134	525
1934	342	83	151	576
<i>Lärjungar:</i>				
1891 1895	2,323	360	36	2,719
1901/1905	2,336	277	212	2,825
1911/1915	3,689	448	941	5,078
1921/1925	4,390	839	1,376	6,605
1931	5,639	798	1,749	8,186
1934	5,656	857	2,120	8,633

siteten och högskolorna, undergå oavslåtligen förändringar, och forskningsuppgifterna och forskningsmetoderna växla och framkalla skiftande spörsmål rörande fördelningen av ämnesområdena mellan professurerna, inrättandet av nya lärarbefattningar, skapandet av nya institutioner och de redan befintligas utrustande i enlighet med tidens fordringar m. m. Kanslern kan icke åtnöja sig med att allenast vidarebefordra universitetens önskemål i den ena eller andra riktningen. Det är nödvändigt, att han såsom den främste målsmannen för universiteten grundligt tar kännedom om universitetsorganisationens tillstånd och behov, på ett ingående sätt följer arbetet därstädes, städse är verksam för befrämjande av dess behöriga intressen och i fall av behov även tar initiativ till ernående av förbättringar eller avlägsnande av missförhållanden.

Den nuvarande ordningen med en helt oavlönad kansler förutsätter, att kanslersämbetet innehaves av en ekonomiskt oberoende person eller handhaves såsom en uppgift vid sidan av andra arbetsuppgifter. Det kan emellertid icke vara tillbörligt, att, då det gäller så omfattande och viktiga förvaltningsuppgifter som dem, varom här är fråga, förutsätta, att det städse skall vara möjligt att för uppdraget förvärva lämpliga personer, som äro i den situationen, att de kunna utan lön påtaga sig det ansvar och den arbetsbörda, som följer med uppdraget. Ej heller synes det rimligt, att på en oavlönad person ställas anspråk på en arbetsinsats av ovan angiven omfattning och betydelse. Detta kunde låta sig göra för några decennier sedan, då den akademiska forskningen och undervisningen bedrevos under anspråkslösare former, men synes numera icke vara hållbart, sedan universitetsorganisationen vuxit ut till ett av statens mer omfattande förvaltningsområden.

Utvecklingen har sålunda, såvitt jag kan bedöma, framkallat behov av att kanslern tillerkännes ersättning för sitt arbete. Ytterligare ett tungt vägande skäl kan anföras till stöd härför. Den omständigheten, att kanslersämbetet är oavlönat och att innehavet av detsamma dessutom på grund av de ganska omfattande representativa förpliktelserna ställer vissa ekonomiska krav på innehavaren, begränsar kretsen av dem, som kunna utses till kansler, till ett mycket ringa fåtal. Att sålunda personer, som äro beroende av en av tjänst härflytande inkomst men som på grund av personliga egenskaper och förutsättningar i övrigt kunna vara synnerligen väl lämpade som innehavare av kanslersämbetet, uteslutas från kandidatur, är, principiellt sett, oegentligt och kan för framtiden vålla nackdelar av så uppenbar art, att de här icke torde behöva närmare angivas. En liknande begränsning av urvalet till viktiga förtroendeuppdrag torde icke förekomma inom någon annan del av den allmänna förvaltningen.

Omfattningen av de på kanslern ankommande göromålen och angelägenheten av att valet av kansler kan ske med bortseende från andra hänsyn än sådana, som taga sikte på den personliga lämpligheten, utgöra således enligt min mening skäl för att ersättning beredes kanslersämbetets innehavare. I likhet med universitetsmyndigheterna vill jag emellertid härtill foga ett viktigt förbehåll, nämligen att en sådan förändring icke må medföra någon ändring av formerna för ämbetets tillsättning eller dess ställning och verksamhet i övrigt. Jag avser följaktligen på intet sätt att byråkratisera universitetsförvaltningen och göra kanslersämbetet till något slags generaldirektörskap för denna förvaltning. Det mått av frihet och självständighet, som av ålder tillkommit våra akademiska institutioner, ter sig för mig såsom en grundval och en livsbetingelse för vetenskaplig forskning och undervisning och bör därför enligt min tanke oförkränkt bevaras och upprätthållas. Jag vill härmed hava klart fastslaget, att föreliggande förslag icke äsyftar annan ändring av nu gällande ordning än den, att ersättning tilldelas universitetskanslern för hans arbete.

Utifrån dessa synpunkter synes det mig angeläget, att kanslern icke i avlöningshänseende infogas i de allmänna avlöningsbestämmelserna. I likhet med vissa av universitetsmyndigheterna och statskontoret finner jag det vara att föredraga, att kanslern tillerkännes skälig ersättning i form av ett arvode. Frågan om pensionering av kanslern torde icke behöva i detta sammanhang upptagas till behandling.

Vad angår ersättningens storlek hava olika förslag framkommit.

I den ovannämnda promemorian har en lägre ersättning än den, som kommer justitie- och regeringsråden samt flertalet landshövdingar till del, nämligen 21,000 kronor, icke ansetts kunna sättas i fråga. Kanslerns ställning och den omständigheten, att ersättningen bör, liksom skett i fråga om landshövdingelönerna (jfr riksdagens skrivelse nr 333/1925, sid. 8 f.), bestämmas med visst hänsynstagande till den ganska omfattande representation, som betingas av kanslersuppgifterna, har till och med befunnits motivera en högre ersättning än 21,000 kronor. Även den omständigheten, att landshövdingarna åtnjuta bostadsförmån, har ansetts tala i denna riktning.

Statskontoret har även ansett det uppenbart, att ersättningen icke bör tillmätas för snävt. Ämbetsverket har emellertid funnit sig icke kunna förorda en högre ersättning än den, som tillkommer vissa andra högre chefsbefattningar inom statsförvaltningen, eller omkring 17,000 kronor.

Endast för den händelse representationsskyldigheten skulle anses därtill föranleda, syntes det böra ifrågakomma att bestämma ersättningen till 21,000 kronor. Härvid har statskontoret utgått från att ämbetets skötsel skulle utgöra innehavarens huvudsakliga sysselsättning. I samband härmed har ämbetsverket emellertid anvisat utvägen att eftergiwa kravet på full sysselsättning i ämbetets angelägenheter och i sådant fall med ämbetet förena ett arvode å förslagsvis 12,000 kronor. Statskontoret har även framkastat tanken, att till ämbetets nuvarande uppgifter skulle läggas jämväl överinseendet över vissa andra institutioner, såsom tekniska högskolan, Chalmers tekniska institut, skogshögskolan och veterinärhögskolan.

Universitetsmyndigheterna hava i allmänhet funnit ersättningen böra utgå med högre belopp än 12,000 kronor.

Vad först angår statskontorets uppslag om att under ämbetet lägga jämväl överinseendet över vissa andra institutioner, bland annat de högre tekniska läroanstalterna, vill jag erinra om att 1929 års sakkunniga för utredning av frågan angående organisationen av den högre tekniska undervisningen tänkt sig inrättandet, efter förebild av kanslersämbetet för rikets universitet, av ett kanslersämbete för rikets tekniska högskolor — det förutsattes, att Chalmers tekniska institut skulle omvandlas till teknisk högskola. Härigenom skulle erhållas en central myndighet, som kunde utgöra ett enande band mellan all högre teknisk undervisning i vårt land. 1934 års sakkunniga för fortsatt utredning beträffande institutets högre avdelning m. m. prövade visserligen behov föreligga av ett centralt organ men kunde för sin del icke förorda inrättandet av ett kanslersämbete, vilket, såsom de sakkunniga uttrycka saken, »redan genom sin benämning skulle kunna alltför starkt framhäva, att man skulle hava för avsikt att i alla de tekniska högskolorna berörande frågor tillskapa ytterligare en instans ovanpå högskolornas styrelser». För åstadkommande av den nödvändiga koordineringen av vissa frågor, som berörde de båda högskolorna, ville de sakkunniga däremot föreslå, att särskilda delegerade för rikets tekniska högskolor skulle tillsättas.

Såsom av det nyss sagda framgår, har redan tidigare frågan om åvägbringande av ett åtminstone för den högre tekniska undervisningen centralt organ förts på tal, ehuru man härvid tänkt sig andra anordningar än den av statskontoret nu ifrågasatta. För egen del hyser jag den bestämda uppfattningen, att det icke skulle vara välbetänkt att under en myndighet lägga så olikartade förvaltningsområden som den akademiska och den högre tekniska undervisningens samt härtill ytterligare foga överinseendet över två för dess uppgifter så främmande institutioner som skogshögskolan och veterinärhögskolan. Jag har visserligen liksom statskontoret gjort den erfarenheten, att det skulle vara av värde att erhålla en mer enhetlig behandling av åtskilliga av de frågor, som angå den högre tekniska undervisningen, men jag kan icke tänka mig, att detta syftemål skulle på ett tillfredsställande sätt vinnas genom den av statskontoret ifrågasatta åtgärden. Ett sammanförande, på sätt statskontoret ifrågasatt, av ett stort antal i själva verket heterogena uppgifter på kanslersämbetet skulle enligt min mening vara ägnat att frammana just den förändring i byråkratiserande riktning av nämnda ämbete, från vilken jag i det föregående uttryckligen tagit avstånd. De institutioner, som nu höra under kanslersämbetet, äga däremot ett historiskt och även sakligt betingat inre sammanhang, och det verksamhetsområde, som sålunda föreligger för ämbetets innehavare, synes

vara så omfattande, att någon utvidgning av detsamma icke kan ske utan olägenhet.

Jag utgår alltså från att kanslerns ämbetsområde bör i fortsättningen hava samma omfattning som för närvarande. Vid prövningen av de löneförmåner, som under sådana omständigheter böra tillerkännas kanslern, har jag visserligen funnit mycket starka skäl kunna anföras för skäligheten av den i promemorian ifrågasatta ersättningen av minst 21,000 kronor om året. Jag anser mig dock med hänsyn till vad i ärendet förekommit nu icke böra föreslå ett högre arvode än 19,000 kronor om året. Å detta arvode lärer dyrtidstillägg icke böra utgå.

Kanslern torde böra äga uppbära ifrågavarande arvode, oavsett förekommande tillfälliga hinder att uppehålla ämbetet. Vid hinder av lång varaktighet torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, huru med arvodet skall förfaras. Allenast i fall av sistberörda slag synes ersättning böra ifrågakomma åt tillförordnad kansler. Undantagsvis påkallad dylik ersättning kan lämpligen bestridas av den ordinarie kanslerns arvode.

Kungl. Maj:t torde få utfärda de närmare föreskrifter, som må kunna föranledas av vad jag sålunda föreslagit.

På grund av vad ovan anförts torde de till universitetskanslersexpeditionen utgående anslagen böra betecknas Universitetskanslersämbetet: Avlöningar och Universitetskanslersämbetet: Omkostnader. I avlöningsstaten för kanslersämbetet bör såsom en särskild anslagspost upptagas ovannämnda belopp å 19,000 kronor till arvode åt universitetskanslern.

I övrigt böra i avlöningsstaten vidtagas följande ändringar.

Den i staten uppförda anslagsposten å förslagsvis 14,800 kronor till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat bör minskas med familjepensionsavdragen för ifrågavarande tjänstemän, d. v. s. med i runt tal 500 kronor till 14,300 kronor. Delposten å 6,600 kronor till grundavlöningar m. m. till icke-ordinarie personal bör minskas med 60 procent av familjepensionsavdragen för de från posten avlönade extra ordinarie tjänstemännen, d. v. s. med omkring 100 kronor. Anslagsposten å förslagsvis 1,000 kronor till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän bör höjas med samma belopp till 1,100 kronor.

Avlöningsanslaget, i vilket jag i övrigt icke ifrågasätter några ändringar, bör alltså ökas med $(19,000 - 500 - 100 + 100 =)$ 18,500 kronor till 41,500 kronor.

Till omkostnader torde böra för nästa budgetår anvisas oförändrat anslag, 2,000 kronor.»

En omläggning på sätt i motionen I: 222 antytts av formerna för handläggningen av de ärenden, vilka nu ankomma på kanslern för rikets universitet, synes icke vara av omständigheterna påkallad. Utskottet anser, att kanslersämbetets karaktär bör bibehållas oförändrad. Den föreliggande frågan om tillerkännande av ersättning åt ämbetets innehavare torde kunna bedömas med utgångspunkt från ämbetets nuvarande ställning och verksamhet. I likhet med departementschefen finner utskottet omfattningen av de på kanslern ankommande göromålen och angelägenheten av att valet av kansler kan ske med bortseende från andra hänsyn än sådana, som taga sikte på den personliga lämpligheten, utgöra skäl för beredande av sådan ersättning. Härigenom

Utskottet.

ökas möjligheterna att till ämbetet knyta personer, som med tillräcklig kraft kunna hävda universitetens intressen. Är kanslersämbetet oavlönat, kunna endast ekonomiskt oberoende personer komma i fråga. Det torde nämligen med kanslerns nuvarande arbetsuppgifter få anses uteslutet, att ämbetet kan förenas med innehav av annan krävande statstjänst, och samma skäl synas tala mot att ämbetet skötes av person, som avgått ur statstjänst efter pensionsålderns inträdande.

Ersättningen till kanslern bör, såsom flertalet myndigheter förutsatt och Kungl. Maj:t föreslagit, utgå i form av ett arvode. Detta arvode synes emellertid böra på av statskontoret anförda skäl begränsas till 17,000 kronor, alltså till ett belopp, som med 2,000 kronor understiger det av Kungl. Maj:t föreslagna. Dyrtidstillägg bör icke utgå å arvodet. Motionen I: 216 torde få anses besvarad med vad utskottet nu anför.

Mot Kungl. Maj:ts förslag i övrigt har utskottet intet att erinra. I den av Kungl. Maj:t föreslagna avlöningsstaten böra vidtagas de förändringar, som föranledas av vad utskottet ovan anför.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herr Reuterskiölds motion (I: 216) men med avslag å herrar Lindhagens och Brantings motion (I: 222),

a) godkänna följande avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1937/1938:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvode åt universitetskanslern	kronor	17,000
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	»	14,300
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m. kronor 6,500		
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	600
		7,100
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> . . .	»	1,100

Summa förslagsanslag kronor 39,500;

b) till *Universitetskanslersämbetet*: *Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 39,500 kronor;

c) till *Universitetskanslersämbetet*: *Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 2,000 kronor.

Stockholm den 16 april 1937.

På statutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Oscar Olsson*, *Gustafsson* i Benestad, *Pauli*, *Nilsson* i Fredriksfält, *Lindström*, *Rahmn*, *Hörstadius*, *Englund* och *Bäckström*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Strindlund*, *Persson* i Falla, *Andersson* i Höör, *Jonsson* i Eskilstuna, *Svensson*, *Andersson* i Prästbol, *Holmdahl*, *Danielsson*, *Weijne* och *Erlander*.

Reservationer:

1) av herrar *Nilsson* i Malmö, *Pauli* och *Lindström*, vilka ansett, att utskottets utlåtande och förslag bort hava följande lydelse:

»En omläggning — — — pensionsålderns inträdande.

Ersättningen till kanslern bör, såsom flertalet myndigheter förutsatt och Kungl. Maj:t föreslagit, utgå i form av ett arvode. Det av Kungl. Maj:t föreslagna arvodet av 19,000 kronor, utan rätt för kanslern att därå åtnjuta dyrtidstillägg, synes väl avvägt, och utskottet finner sig därför böra även i denna del tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Med denna ståndpunkt avstyrker utskottet det i motionen I: 216 framställda yrkandet, i den mån det skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag.

Ej heller mot Kungl. Maj:ts förslag i övrigt har utskottet något att erinra.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Reuterskiölds motion (I: 216), i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, och å herrar Lindhagens och Brantings motion (I: 222),

a) godkänna följande avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1937/1938:

Avlöningsstat.

1. Arvode åt universitetskanslern	kronor 19,000
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	» 14,300
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m. kronor 6,500	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 600
	» 7,100
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 1,100

Summa förslagsanslag kronor 41,500;

b) till *Universitetskanslersämbetet*: *Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 41,500 kronor.

c) till *Universitetskanslersämbetet*: *Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 2,000 kronor.»

2) av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Svensson* i Kompersmåla, *Rahmn*, *Hörstadius*, *Persson* i Falla och *Holmdahl*, vilka ansett, att utskottets utlåtande och förslag bort hava följande lydelse:

»Vid remissbehandlingen av det i propositionen framförda förslaget att tillerkänna ersättning åt kanslern för rikets universitet hava uttalats farhågor för att en sådan åtgärd skulle så småningom förändra detta ämbetes karaktär. Från att kanslern hittills varit en universitetens förtroendeman skulle han, om han tillerkändes lön eller arvode på stat, övergå till att i själva verket bli en statens representant, ställd i spetsen för universitetsförvaltningen. Kanslern har på grund härav bestämt avstyrkt förslaget, och Stockholms högskolas lärarråd framhåller, att det vore starkt att befara, att en dylik omläggning skulle bidraga till att byråkratisera den akademiska förvaltningen och väsentligen rubba grunderna för den de akademiska lärosätena av ålder tillkommande självstyrelsen. Indirekt framträda dessa farhågor i universitetens och karolinska institutets yttranden genom det starka understrykandet av vikten av att kanslersämbetets ställning och karaktär icke förändrades. Större akademiska konsistoriet i Uppsala är särskilt utförligt på denna punkt och säger sig slå 'vakt kring universitetskanslersämbetet i dess nuvarande form'.

Utskottet konstaterar också med tillfredsställelse, att departementschefen starkt understryker, att den föreslagna förändringen icke må medföra någon ändring av formerna för ämbetets tillsättning eller dess ställning och verksamhet i övrigt. Det oaktat kan utskottet emellertid icke finna vid ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag farhågorna för en utveckling i icke avsedd eller önskad riktning helt ogrundade eller att förslaget innehåller några garantier mot en dylik utveckling. Ärendet, vilket icke lärs vara av så trängande beskaffenhet, att det bör avgöras redan vid 1937 års riksdag, synes därför utskottet böra underkastas en förnyad och mer ingående utredning. Denna bör avse dels behovet av den föreslagna förändringen, dels ock, om detta skulle befinnas styrkt, de garantier, som kunna åstadkommas för att förändringen icke må rubba grunderna för den universiteten och högskolorna av ålder tillkommande självstyrelsen.

Vad den första frågan beträffar, har utskottet ingalunda velat bestrida, att vissa skäl kunna anföras till stöd för det föreliggande förslaget. Sålunda hänvisar det större akademiska konsistoriet i Uppsala till att den arbetsbörda och det ansvar, som åvilar kanslern, i hög grad ökats. Beträffande ett annat av dessa skäl yttrar konsistoriet, att det också fäst vikt därvid, att ersättning till kanslern skulle, om också endast i någon mån, vidga

kretsen av de personer, vilka kunna komma i fråga vid val till kansler. Konsistoriet tillmäter alltså ett av huvudskälen för förslaget endast en mera begränsad räckvidd.

Utskottet har jämväl icke kunnat undgå att finna, att kanslerns ekonomiska ställning och möjlighet att uppfylla vissa representativa uppgifter tillmätes en betydelse, som icke svarar mot de faktiska förhållandena i vår tid.

Även om utskottet anser, att frågan om ersättning åt kanslern bör göras till föremål för en förnyad och mer ingående utredning, finner utskottet skäl ej föreligga för en hemställan, att riksdagen måtte besluta om en särskild anhållan hos Kungl. Maj:t i detta syfte.

Med den ståndpunkt, utskottet sålunda intagit, avstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag, vad angår arvode åt universitetskanslern, och motionen I:216. Motionen I:222 torde få anses besvarad med vad utskottet anfört. I den av Kungl. Maj:t föreslagna avlöningsstaten böra vidtagas de ändringar, som föranledas av utskottets förslag. De båda anslag, om vilka här är fråga, böra även för nästa budgetår, i likhet med vad nu är fallet, benämnas Universitetskanslersexpeditionen: Avlöningar, respektive Universitetskanslersexpeditionen: Omkostnader. Förstnämnda anslag bör för nästa budgetår bestämmas till 22,500 kronor. Mot Kungl. Maj:ts förslag i övrigt har utskottet intet att invända.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herrar Lindhagens och Brantings motion (I:222) samt med avslag å herr Reuterskiölds motion (I:216),

a) godkänna följande avlöningsstat för universitetskanslersexpeditionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1937/1938:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 14,300
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m. kronor 6,500	
b. Avlöningsförhöjningar	
m. m., <i>förslagsvis</i>	600 » 7,100
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 1,100
<hr/>	
Summa förslagsanslag kronor 22,500;	

b) till *Universitetskanslersexpeditionen*: Avlöningar för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 22,500 kronor;

c) till *Universitetskanslersexpeditionen*: Omkostnader för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 2,000 kronor.»

